

LAKIALOITE 61/2014 vp

Laki kansanäänestyksen järjestämisestä Suomen Nato-jäsenyydestä

Eduskunnalle

ALOITTEEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Lakialoitteessa ehdotetaan säädettäväksi laki kansanäänestyksestä, jonka aiheena on Suomen täysjäsenyys puolustusliitto Natossa. Perustuslain mukaan äänestys on neuvoa-antava. Äänestys toimitettaisiin eduskuntavaalien 2015 yhteydessä.

Äänestäjien vastattavaksi esitettäisiin seuraava kysymys: "Tuleeko Suomen hakea Naton täysjäsenyyttä?"

Äänestäjän tulisi vastata kysymykseen joko "KYLLÄ" tai "EI". Äänestyksen tulos vahvistet-

taisiin samaan aikaan eduskuntavaalien tuloksen vahvistamisen kanssa.

Oikeusministeriön valmistelemassa lyhyessä ja selkeässä tiedotteessa selostettaisiin Natoon liittymisen merkitystä sekä todettaisiin, mistä kansanäänestyksessä on kysymys. Tiedote toimitettaisiin kaikille, joille toimitetaan ilmoitus äänestysoikeudesta, sekä saatettaisiin muullakin tavoin kansalaisten tiedoksi ja saataville.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

PERUSTELUT

Euroopan kiristynyt turvallisuuspoliittinen tilanne on johtanut Suomessa vilkkaaseen keskusteluun ja kysymykseen siitä, pitäisikö Suomen hakea puolustusliitto Naton (North Atlantic Treaty Organisation — Pohjois-Atlantin Liitto) täysjäsenyyttä. Vahvoja mielipiteitä on esitetty puolesta ja vastaan.

Useat poliitikot eri puolueista ovat julkisuudessa ehdottaneet, että Nato-jäsenyydestä tulisi järjestää kansanäänestys. Mihinkään käytännön toimiin kansanäänestyksen järjestämiseksi ei kuitenkaan ole ryhdytty. Demokratian kannalta olisi tärkeää, että kansakuntaa koskevat suuret

ratkaisut tehdään kansalaisten enemmistön tahdon mukaisesti.

Aloitteen allekirjoittajat pitävät tärkeänä, että kansalaisten suhtautuminen Suomen mahdolliseen Nato-jäsenyyteen selvitetään kansanäänestyksellä ja että kansalaiset saavat riittävästi ja tasapuolisesti informaatiota oman valintansa tueksi.

Toimeenpanolaissa tarvittavat säännökset

Kansanäänestyksen toimeenpano vaatii aina erityisen tätä koskevan lain säätämistä. Siinä on oltava säännökset:

- äänestyksen ajankohdasta
- kansanäänestyksen aiheesta
- äänestäjille esitettävistä vaihtoehdoista
- siitä, käytetäänkö yhtä vai useampaa äänestyslippua
- äänestyslippujen ulkomuodosta
- äänestyslippujen sisällöstä: aihe, ajankohda, vaihtoehdot, tila äänestämismerkinnöille ja tarvittavat äänestämisohteet
- äänestyslippujen mitättömyydestä
- äänestämisestä: äänestämistapa
- siitä, miten valtio tiedottaa vaihtoehdoista ja

- eri vaihtoehtoja koskevan tiedottamisen tukemisesta.

Nämä säännökset ehdotetaan sisällytettäväksi lakiin. Muilta osin kansanäänestyksessä sovellettaisiin siitä hallitusmuodossa olevia säännöksiä, lakia menettelystä neuvoo-antavassa kansanäänestyksessä (571/1987) ja tämän nojalla soveltuvin osin vaalilakia (714/1998).

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että eduskunta hyväksyy seuraavan lakiehdotuksen:

Laki

kansanäänestyksen järjestämisestä Suomen Nato-jäsenyydestä

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Kansanäänestyksen toimittamisaika ja -menettely

Suomen Nato-jäsenyydestä toimitetaan neuvoo-antava kansanäänestys eduskuntavaalien 2015 yhteydessä.

Kansanäänestyksessä noudatetaan menettelystä neuvoo-antavissa kansanäänestyksissä annettua lakia (571/1987), jollei jäljempänä toisin säädetä.

2 §

Ennakkoäänestys

Ennakkoäänestys suoritetaan eduskuntavaalien ennakkoäänestyksen yhteydessä.

3 §

Kysymyksenasettelu ja vastausvaihtoehdot

Kansanäänestyksessä esitetään äänestäjien vastattavaksi seuraava kysymys: "Tuleeko Suomen hakea Naton täysjäsenyyttä?" Äänestäjän

tulee vastata kysymykseen joko "KYLLÄ" tai "EI".

4 §

Äänestyslippu

Kansanäänestyksessä käytetään yhtä, erillistä äänestyslippua. Se painetaan valkealle paperille, sen on oltava vakiokokoa 148 x 210 mm, siitä on selvästi käytävä ilmi, miten se taitetaan kokoon, ja sen on turvattava äänestyssalaisuuden säilyminen.

Äänestyslipun sisäpuolelle painetaan otsikko, jossa mainitaan, että äänestyslippua käytetään kansanäänestyksessä Suomen Nato-jäsenyydestä. Äänestyslipun taitekohdan oikealle puolelle painetaan 3 §:ssä mainittu kysymys ja sanat "KYLLÄ" ja "EI" sekä kumpaakin vastausvaihtoehtoa varten ruutu siten sijoitettuna, että ruudun sijoituksesta selvästi käy ilmi, kumpaa vastausvaihtoehtoa se tarkoittaa. Äänestyslippuun painetaan vielä ohje äänestysmerkinnän tekemisestä.

Äänestyslipussa käytetään suomen ja ruotsin kieltä.

5 §

Äänestäminen

Äänestäminen tapahtuu merkitsemällä rasti (X) jompaankumpaan äänestyslipussa olevista ruuduista.

Äänestyksessä ei sovelleta, mitä menettelystä neuvoa-antavissa kansanäänestyksissä annetun lain 5 §:n 1 momentissa säädetään äänestäjän mahdollisuudesta ilmaista, ettei hän kannata mitään esitetyistä vaihtoehtoista.

6 §

Äänestyslipun mitättömyys

Sen lisäksi, mitä vaalilain (714/1998) 85 §:n 1 momentin 1—4 ja 6 kohdassa säädetään, on äänestyslippu mitätön, jos äänestysmerkintä on tehty kumpaankin äänestyslipussa olevaan ruutuun tai jos sitä ei ole tehty lainkaan taikka jos se on niin epäselvä, ettei siitä käy ilmi, kumpaa vaihtoehtoa äänestäjä on kannattanut.

Äänestyslippuun rastin lisäksi tai sen sijasta tehtyä merkintää, joka ainoastaan selventää, kumpaa vaihtoehtoa äänestäjä on kannattanut, ei ole pidettävä asiattomana eikä äänestyslippua tällaisen merkinnän johdosta mitättömänä.

7 §

Äänestyksen tuloksen vahvistaminen

Äänestyksen tulos vahvistetaan samalla tavoin ja samaan aikaan kuin eduskuntavaalien tulos vahvistetaan.

8 §

Tiedottaminen ja sen tukeminen

Valtioneuvosto hyväksyy oikeusministeriön esittelystä yleisistunnossaan tiedotteen, jossa selostetaan Naton täysjäsenyyden merkitystä ja todetaan, mistä kansanäänestyksessä on kysymys. Tiedote toimitetaan niille, joille lähetetään ilmoitus äänestysoikeudesta, sekä saatetaan muullakin tavoin kansalaisten tiedoksi ja saataville. Tiedote voidaan toimittaa ilmoituskortin ja -kirjeen yhteydessä.

Valtion vuoden 2015 talousarvioon varataan määräraha, joka on jaettava harkinnanvaraisina avustuksina tasapuolisesti eri vaihtoehtoja koskevan tiedottamisen tukemiseen.

Avustukset myöntää valtioneuvoston kanslia.

9 §

Tarkemmat määräykset ja ohjeet

Oikeusministeriö antaa tarvittaessa tarkempia määräyksiä ja ohjeita tämän lain soveltamisesta.

Valtioneuvoston kanslia antaa tarkemmat määräykset ja ohjeet 8 §:n 2 momentissa tarkoitettujen avustusten tarkemmista jakoperusteista sekä niiden hakemisesta, myöntämisestä, maksamisesta ja valvonnasta.

10 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä sen täytäntöönpanon edellyttämiin toimiin.

Helsingissä 24 päivänä lokakuuta 2014

James Hirvisaari /m11
Olli Immonen /ps